
SYNTHESE

Het basisscenario bij ongewijzigd beleid en de verschillen met andere prognoses

In dit deel is naast een toelichting bij het basisscenario bij ongewijzigd beleid ook de consolidatie-oefening opgenomen met betrekking tot de overheidsinvesteringen in 2022-2028 zoals die door de federale regering aan de Afdeling werd gevraagd.

De Afdeling heeft het budgettaire basisscenario onderzocht dat als referentie diende voor de bepaling van de aanbevolen normatieve begrotingstrajecten in onderhavig advies. Dat scenario berust op de macrobudgettaire vooruitzichten op middellange termijn van het Federaal Planbureau (FPB) die aan de federale regering werden overgemaakt met het oog op de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma dat aan de Europese autoriteiten tegen eind april 2023 dient overhandigd te worden. De belangrijkste macro-economische parameters van die vooruitzichten, alsmede die betreffende de overheidsfinanciën, worden uiteengezet in de mededeling van het FPB van 23 februari 2023 betreffende de voorlopige versie van de “Economische vooruitzichten 2023-2028”. Zoals de vorige jaren werd de projectie opgesteld “bij ongewijzigd beleid”, er wordt rekening gehouden met de geldende wetgevende bepalingen en de beslissingen die gekend waren op 8 februari 2023 ¹.

Omwille van de grootteorde van de verschillen tussen dit basisscenario van het Federaal Planbureau en de vooruitzichten van het Monitoringcomité ² (MoCo), werd ten uitzonderlijke titel ook een begrotingstraject uitgewerkt dat vertrekt van de prognoses van het Monitoringcomité van 23 maart 2023, zoals verder toegelicht in het derde deel van onderhavig advies. Niet de macro-economische vooruitzichten maar wel de budgettaire vooruitzichten verschillen.

---

¹ Zoals voorheen zijn de voor 2022 weergegeven resultaten, die dienen als uitgangspunt voor de vooruitzichten 2023-2028, nog voorlopige ramingen die door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) kunnen worden herzien bij de publicatie later in april 2023 van de eerste officiële resultaten inzake de overheidsrekeningen.

² De opdracht van het Monitoringcomité bestaat erin regelmatig rapporten over de begrotingstoestand op te stellen ter voorbereiding van elke begrotingscyclus. Het Monitoringcomité is samengesteld uit de topambtenaren van de FOD BOSA, de FOD Financiën, de Sociale Zekerheid, de RSZ, het RIZIV, de RSVZ en de Inspectie van Financiën.

Macro-economische vooruitzichten

Wat de **macro-economische context en conjunctuurevolutie** betreft, kunnen de verwachtingen van het Federaal Planbureau als volgt worden samengevat.

In het basisscenario **vertraagt de reële economische groei tot 1,0% in 2023**, nadat de reële groei op jaarbasis in 2022 (3,1%), ondanks de energiecrisis, uiteindelijk goed stand hield. **Er wordt verwacht dat de groei in 2024 (1,7%) aantrekt, gevolgd door een gemiddelde jaarlijkse groei van 1,4% voor de periode 2025-2028.**

De vertraging van de economische groei in 2023 ten opzichte van 2022 is toe te schrijven aan een langzamere groei van de binnenlandse vraag (1,3%), in het bijzonder van de particuliere consumptie, in combinatie met een verslechtering van de goederen- en dienstenbalans (-0,3%) als gevolg van een vertraging van de uitvoer. De investeringen (bruto vaste kapitaalvorming) daarentegen nemen toe na de daling die in 2022 opgetekend werd. De groei van de investeringen wordt met name getrokken door een sterke stijging van de overheidsinvesteringen (10,6%)³.

In de projectieperiode 2024-2028 wordt de hogere economische groei in 2024 verklaard door een opflakking van de binnenlandse vraag in 2024 (1,9%), ondersteund door de particuliere consumptie en de investeringen, en een minder grote krimp van de netto-uitvoer (-0,2%). Na 2024 stabiliseert de groei van de economische activiteit zich op 1,4%, wegens een terugloop van de groei van de binnenlandse vraag (naar 1,5%) en een minder negatieve bijdrage van de goederen- en dienstenbalans, dewelke zelfs licht positief wordt in 2027. Na de opleving van 2024 vertraagt de groei van de particuliere consumptie in de periode 2025-2028, terwijl de groei van de overheidsconsumptie versnelt. Na de groeiversnelling in 2024 vertraagt ook de groei van de private investeringen, en die zal pas in 2028 aantrekken. Tot slot kennen de overheidsinvesteringen een terugval na de sterke expansie van 2023-2024.

Na een piek van 6,5% in 2022 valt de groei van de bbp-deflator terug tot 3,4% in 2023, en daalt verder tot 1,6% in 2028. De groei van de deflator convergeert in de richting van de groei van het nationaal indexcijfer van de consumptieprijzen (NICP). **Gecombineerd met de reële bbp-groei draagt de evolutie van de bbp-deflator bij tot de vertraging van de nominale bbp-groei tot 3,0% vanaf 2026.**

---

³ Ter informatie: in 2021 en 2022 bedraagt het aandeel van de bruto investeringen in vaste activa van de overheidssector 11,3% van de totale binnenlandse bruto investeringen in vaste activa in lopende prijzen, hetzij 2,7% van het nominale bbp.

In het basisscenario van het FPB **vertraagt de potentiële groei met ongeveer 0,1 procentpunt per jaar, van 1,7% in 2022 tot 1,1% in 2028**. Die daling is te wijten aan een groeivertraging van de potentiële werkgelegenheid en, in eerder beperkte mate, aan een groeivertraging van de kapitaalvoorraad op het einde van de periode. In 2023 komt de effectieve reële groei toch onder de potentiële groei te liggen omdat de verwachte reële groei slechts 1% bedraagt in dat jaar. Vanaf 2024 is de effectieve reële groei echter weer hoger dan de potentiële groei, behalve in 2025. **De output gap – die gedicht werd in 2022, nadat die in 2020 sterk negatief geworden was – wordt bijgevolg negatief in 2023⁴. Vervolgens verkleint de output gap elk jaar – behalve in 2025 wanneer die zeer licht verslechtert – om in 2028 volledig gedicht te zijn.**

Budgettaire vooruitzichten

Wat de **globale evolutie van de overheidsfinanciën** op het niveau van de Gezamenlijke Overheid betreft, voorziet **het Federaal Planbureau dat het nominale tekort in 2023 zal oplopen tot 5,7% bbp**, tegenover 4,0% bbp in 2022. In 2028 stijgt het nominale tekort tot 5,9% bbp, hetzij **een gecumuleerde verslechtering met 1,9 procentpunten bbp over de periode 2022-2028**.

De vooruitzichten van het Monitoringcomité zijn optimistischer. Het nominale tekort in 2023 blijft hoog, maar toch 1% bbp lager dan de raming van het Federaal Planbureau. Op basis van de prognoses van het MoCo zou in 2023 het nominale tekort 4,8% bbp bedragen, tegenover 4,1% bbp in 2022. In 2028 zou het nominale tekort 5,4% bbp bedragen, hetzij een gecumuleerde verslechtering met 1,3 procentpunt bbp over de periode 2022-2028.

De verschillen tussen het Federaal Planbureau en het Monitoringcomité situeren zich voornamelijk op het niveau van Entiteit I. Zij worden grotendeels verklaard door een andere inschatting van bepaalde ontvangsten en uitgaven. De belangrijkste afwijkingen betreffen de raming van de ontvangsten uit de vennootschapsbelasting, de uitgaven voor gezondheidszorgen en de pensioenuitgaven.

Het Federaal Planbureau verwacht dus **een gecumuleerde verslechtering van het nominaal tekort van 1,7 procentpunt bbp tussen 2022 en 2026** (met andere woorden over de periode 2023-2026), **en van 1,9 procentpunt bbp tegen 2028, waarvan ongeveer de helft toe te wijzen is aan de stijging van de rentelasten en de andere helft aan de toename van het nominale primaire tekort**.

---

⁴ Bijlage 4.1 vergelijkt de ramingen van de output gap van het FPB (februari 2023) met de ramingen van de Europese Commissie (november 2022) voor de periode 2022-2024.

Voor een meer gedetailleerde analyse van de door het Federaal Planbureau verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid van het primaire saldo, de rentelasten, de uitgaven- en ontvangstenratio en het structurele saldo alsook de omzetting van het vorderingensaldo naar het structurele saldo, wordt verwezen naar de tekst van deel 1.2 van de integrale tekst.

In de vooruitzichten van het Federaal Planbureau neemt de schuldgraad van de Gezamenlijke Overheid gedurende de projectieperiode toe in een context van ongewijzigd beleid. De daling van de schuldgraad in 2020-2021 was dus niet van blijvende aard. Na de piek van 112,0% bbp in 2020 daalde de schuldgraad gedurende twee opeenvolgende jaren, wat resulteerde in een schuldgraad van 105,0% bbp in 2022. Vertrekkend van die 105,0% bbp in 2022 **loopt de schuldgraad gestaag op, en ze versnelt tot 113,6% bbp in 2026 en 119,1% bbp tegen 2028. Het betreft een toename met respectievelijk 8,6 en 14,2 procentpunt bbp.**

Voor een meer gedetailleerde bespreking van de onderliggende endogene en exogene factoren die de evolutie van schuldgraad beïnvloeden, wordt verwezen naar deel 1.3 van de integrale tekst.

Het Monitoringscomité raamt de schuldgraad in 2022 op 105,2 % bbp en verwacht een verdere stijging tot 111,2% bbp in 2026 en 115,9% in 2028.

De uitsplitsing van het vorderingensaldo over Entiteit I en Entiteit II op basis van de vooruitzichten van het Federaal Planbureau geeft aan dat over de periode 2023-2026 en tegen 2028 **de verslechtering van het vorderingensaldo van de Gezamenlijke Overheid**, uitgedrukt als percentage van het bbp, **te wijten is aan de toename van het tekort van Entiteit I** (Federale Overheid en Sociale Zekerheid). Het is bijna uitsluitend het tekort van Entiteit I dat zorgt voor de stijging van het vorderingentekort van de Gezamenlijke Overheid in 2023. Na een lichte daling in 2024 neemt het tekort van Entiteit I elk jaar toe.

Tabel 1
Evolutie van de vorderingensaldi van de Entiteiten I en II
(in % bbp)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Δ2022-2026 (in p.p.)
Gezamenlijke Overheid	-4,0%	-5,7%	-5,4%	-5,5%	-5,7%	-5,8%	-5,9%	-1,7%
Entiteit I	-2,9%	-4,4%	-4,3%	-4,5%	-4,9%	-5,2%	-5,4%	-2,0%
Federale Overheid	-2,4%	-4,5%	-4,4%	-4,3%	-4,5%	-4,6%	-4,8%	-2,2%
Sociale Zekerheid	-0,5%	0,1%	0,0%	-0,2%	-0,4%	-0,5%	-0,6%	0,1%
Entiteit II	-1,2%	-1,3%	-1,1%	-1,0%	-0,8%	-0,6%	-0,5%	0,3%
Gemeenschappen en Gewesten	-1,2%	-1,2%	-0,9%	-0,9%	-0,8%	-0,6%	-0,5%	0,4%
Lokale Overheden	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Berekeningen van de HRF op basis van het FPB (februari 2023): Economische Vooruitzichten 2023-2028.

Het tekort van het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten vermindert jaarlijks over de hele projectieperiode.

Tabel 2
Ramingen van de vorderingensaldi van de Gemeenschappen en Gewesten
(in % bbp)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Δ2022-2026 (in p.p.)
Gemeenschappen en Gewesten	-1,2%	-1,2%	-0,9%	-0,9%	-0,8%	-0,6%	-0,5%	0,4%
Vlaamse Gemeenschap	-0,4%	-0,4%	-0,2%	-0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,3%
Franse Gemeenschap	-0,2%	-0,1%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	0,0%
Waalss Gewest	-0,4%	-0,4%	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	-0,2%	0,1%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	0,0%
Andere deelgebieden en interregionale eenheden	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Berekeningen van de HRF op basis van het FPB (februari 2023): Economische Vooruitzichten 2023-2028.

De Vlaamse Gemeenschap en het Waalse Gewest dragen bij tot het neerwaartse pad van het vorderingentekort van het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten over de projectieperiode. Uitgaand van een vorderingentekort van 0,4% bbp in 2022, is **de Vlaamse Gemeenschap goed op weg om weer aan te knopen met het ESR-begrotingsevenwicht in 2028, en het tekort van het Waalse Gewest halveert. De tekorten van de Franse Gemeenschap en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest blijven relatief stabiel over de projectieperiode** ⁵.

⁵ De uitsplitsing van het vorderingensaldo van het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten voor de Duitstalige Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie ontbreekt in de door het Federaal Planbureau aangeleverde gegevens.

Het vorderingensaldo van de Lokale Overheden vertoont in 2023 en 2024 een tekort wegens de expansiefase van hun investeringscyclus in aanloop naar de lokale verkiezingen van oktober 2024. Daarna neemt het tekort geleidelijk af tot 2028 en keert zo terug naar het quasi-evenwicht, dat ook in 2022 werd waargenomen.

Het Europese regelgevende begrotingskader vandaag en morgen, de nationale begrotingsregels en de Europese budgettaire richtsnoeren voor 2024

Stand van zaken

De Europese Commissie heeft op 9 november 2022 een mededeling gepubliceerd waarin de oriëntaties voor de hervorming van het EU-kader voor economische governance (of Europees economisch beleidskader) worden uiteengezet. Het betreft een leidraad of voorstellen van de Commissie die thans nog het voorwerp uitmaken van besprekingen tussen de Lidstaten. Eens die beleidsdiscussies over die hervormingsleidraad binnen de Raad van de Europese Unie zullen beëindigd zijn, de Europese Commissie de opstelling van de wetgevingsvoorstellen heeft afgerond en die wetgevingsvoorstellen uiteindelijk door de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement worden goedgekeurd, zal het herziene EU-kader voor economische governance in werking treden.

In afwachting van dit nieuwe kader blijft het bestaande rechtskader van toepassing.

Tegelijkertijd worden sommige elementen van de voorgestelde hervormingsleidraad echter al weerhouden als input voor de Lidstaten voor het opstellen van hun eerstvolgende Stabiliteits- en Convergentieprogramma's in de lente van 2023. De richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024 werden door de Commissie op 8 maart 2023 gepubliceerd. De Ecofin-Raad heeft op 14 maart 2023 de herziene ontwerpconclusies over de hervormingsleidraad goedgekeurd waarin niet alle maar toch reeds enkele belangrijke elementen van de hervorming werden weerhouden. Op 23 maart 2023 hebben de EU-leiders deze leidraad bekrachtigd.

Het bestaande Europese begrotingskader

Het **bestaande Europese begrotingskader** wordt onder meer gevormd door het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) dat bestaat uit het preventieve luik en het corrigerende luik. De naleving van het preventieve luik van het SGP wordt getoetst aan de hand van twee criteria:

- de in structurele termen ⁶ uitgedrukte begrotingsdoelstelling op middellange termijn (*Medium Term Objective* of MTO) of desgevallend het aanpassingstraject naar die MTO, en de uitgavenbenchmark. Het aanpassingstraject wordt uitgedrukt in de vereiste jaarlijkse structurele verbetering van het saldo.
- de uitgavenbenchmark is een uitgavennorm en legt een bovengrens op aan de netto groei van de overheidsuitgaven ⁷. Het respecteren van de uitgavennorm laat toe de MTO te bereiken en eens gerealiseerd, die verder aan te houden.

Het corrigerende luik van het SGP is gericht op de in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) opgenomen vereiste dat de Lidstaten buitensporige tekorten en excessieve schuldniveaus moeten vermijden omwille van de onderlinge afhankelijkheid en de sterke oversijpelingseffecten (*spillovers*) tussen de Lidstaten van de Europese Unie, en van de eurozone in het bijzonder. Om dit risico te verminderen, werden limietwaarden bepaald:

- het nominale vorderingensaldo van de Gezamenlijke Overheid mag de kritische drempel van 3% van het bbp niet overschrijden; dit is het tekortcriterium van het corrigerende luik;
- de schuldgraad van de Gezamenlijke Overheid mag niet groter zijn dan 60% van het bbp of dient in voldoende mate af te nemen en deze referentiewaarde in een bevredigend tempo te benaderen; dit is het schuld criterium van het corrigerende luik.

---

⁶ In structurele termen betekent na uitsluiting van 1) de cyclische invloeden op het begrotingssaldo en 2) de impact van éénmalige en tijdelijke maatregelen, die in het ESR als “one offs” worden beschouwd (niet elke tijdelijke maatregel of impact is een one off; elke one off is wel tijdelijk).

⁷ Het betreft een uitgavenaggregaat dat nauw aansluit bij de primaire uitgaven en het adjectief “netto” betekent dat een eventuele overschrijding van de maximale uitgavengroei gecompenseerd kan worden door discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde. Voor een gedetailleerde definitie van het bedoelde uitgavenaggregaat: zie het Rapport van de Afdeling van juli 2020, deel 2.1.1.3 “De uitgavenbenchmark”.

Het nationale begrotingskader

De vertaling van die Europese begrotingsregels naar de verschillende overheidsgeledingen van een Lidstaat geschiedt volgens nationaal uitgewerkte begrotingsregels die tussen de Lidstaten sterk verschillen omdat zij heel erg afhankelijk zijn van de institutionele organisatie van de Lidstaten. **In België wordt de interne implementatie van het Europese begrotingskader geregeld door het Samenwerkingsakkoord dat op 13 december 2013** tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies ⁸ werd afgesloten na de goedkeuring ervan door hun respectievelijke Parlementen, betreffende de uitvoering van artikel 3, § 1, van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie.

De kern van dat Samenwerkingsakkoord is dat alle overheden op middellange termijn naar een structureel evenwicht dienen te evolueren. Dat houdt in dat de begrotingen in structurele termen, dus na neutralisering van de cyclische invloeden en van de zogenaamde “one offs” of éénmalige factoren (gedefinieerd in ESR), in evenwicht moeten zijn.

De hervorming van het EU-kader voor economische governance

De Europese Commissie heeft op 9 november 2022 haar oriëntaties of leidraad voor een hervorming van het kader voor economische governance gepubliceerd ⁹. De hervorming van de Europese begrotingsregels is een essentieel onderdeel van de voorgestelde hervorming.

De Raad van de Europese Unie onderstreept het belang van het EU-kader voor economische governance voor het realiseren van een doeltreffende coördinatie van en toezicht op het economische beleid in de hele EU. Dit EU-kader houdt de overheidsfinanciën van alle Lidstaten op middellange en lange termijn solide en houdbaar, bevordert de duurzame economische groei en de convergentie, en pakt macro-economische onevenwichtigheden aan, geflankeerd door groei- en veerkracht bevorderende hervormingen en investeringen.

---

⁸ Zie https://www.hogeraadvanfinancien.be/sites/default/files/public/downloads/samenwerkingsakkoord_13_december_2013.pdf

⁹ Europese Commissie, 09.11.2022, COM(2022) 583, Final communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, “*Communication on orientations for a reform of the EU economic governance framework*”.

De herziene ontwerpconclusies van de Raad van 14 maart 2023 betreffen nog niet het volledige toekomstige kader voor economische governance, maar er werd alvast een consensus bereikt over een twaalfal cruciale elementen van de hervormingsleidraad. De besluiten van de Raad dienaangaande zijn opgenomen in punt 2.2.2 van de integrale tekst.

De Europese budgettaire richtsnoeren voor de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's 2023-2026

Op het vlak van de Europese begrotingsregels bevinden de Lidstaten zich in 2023-2024 in een transitiefase. De toepassing van de algemene ontsnappingsclausule wordt eind december 2023 stopgezet omdat de voorwaarden van de desactivering vanaf 2024 voldaan zijn. Ingevolge de opeenvolgende crisissen zijn de overheidstekorten en de overheidsschuld in de meeste Lidstaten fors opgelopen. Het nieuwe begrotingskader is nog niet in voege en het bestaande wetskader blijft van toepassing.

In die complexe context heeft de Europese Commissie op 8 maart 2023 de richtsnoeren voor de opstelling van de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's 2023–2026 bekendgemaakt ¹⁰.

Daaropvolgend zal de Commissie in mei-juni 2023 de landspecifieke aanbevelingen of LSA (*Country Specific Recommendations* of CSRs) voor 2024 mededelen met het oog op de opstelling door de Lidstaten in oktober 2023 van de ontwerpbegrotingsplannen 2024. Die ontwerpplannen zullen door de Commissie in de herfst worden geëvalueerd.

In haar mededeling van 8 maart 2023 stelt de Europese Commissie dat het begrotingsbeleid in 2023-2024 dient gericht te zijn op:

- het waarborgen van de houdbaarheid van de schuld op middellange termijn,
- en het bevorderen van duurzame en inclusieve groei in alle Lidstaten.

In de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's dienen de Lidstaten:

1. de "budgettaire structurele middellange termijnplannen", zoals bedoeld in de hervormingsrichtsnoeren van de Commissie, op te nemen;
2. begrotingsdoelstellingen vast te stellen die voldoen aan de criteria uiteengezet in die hervormingsrichtsnoeren:

---

¹⁰ Document: European Commission, Brussels, 8.3.2023, COM(2023) 141 final, *Communication from the Commission to the Council "Fiscal policy guidance for 2024"*.

a. voor de Lidstaten met hoge tot matige uitdagingen inzake overheidsschuld:

- een geloofwaardige en continue schuldvermindering realiseren,
- of de schuld op middellange termijn op een prudent niveau houden,
- conform de regels van het Stabiliteits- en Groeipact.

In haar hervormingsplannen stelt de Commissie voor om de classificatie van de Lidstaten volgens uitdagingen inzake schuldniveau te baseren op de analyse van de houdbaarheid van de schuld (*Debt Sustainability Analysis framework* of DSA).

b. voor alle Lidstaten:

- het vorderingstekort tijdens de door het Stabiliteits- of Convergentieprogramma bestreken periode 2023-2026:
  - mag niet meer bedragen dan de referentiewaarde van 3% van het bbp,
  - of tot minder dan 3% van het bbp worden teruggebracht, d.i. uiterlijk in 2026.
- het tekort op middellange termijn bij ongewijzigd beleid onder de 3% van het bbp houden.

3. verslag uitbrengen over hun geplande energiesteunmaatregelen: duiding van de budgettaire impact, de geleidelijke afbouw van de maatregelen en de onderliggende hypothesen inzake de evolutie van de energieprijzen;

4. aangeven hoe hun hervormings- en investeringsplannen, met inbegrip van de plannen begrepen in de Herstel- en Veerkrachtplannen (RRF), zullen bijdragen tot de budgettaire houdbaarheid en een duurzame en inclusieve economische groei, overeenkomstig de criteria vastgesteld in de hervormingsrichtsnoeren van de Commissie.

Het is dus van belang dat de begrotingsdoelstellingen in de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's in overeenstemming zijn met de criteria in de hervormingsrichtsnoeren van de Commissie, zijnde:

1. waarborgen dat de schuldratio op een geloofwaardig en continu neerwaarts gericht pad wordt gebracht of op een prudent voorzichtig niveau blijft op middellange termijn, al naargelang de schuldsituatie in de betrokken Lidstaat, en
2. dat het begrotingstekort op middellange termijn onder de referentiewaarde van 3% van het bbp ligt.

De landspecifieke aanbevelingen voor 2024

De landspecifieke aanbevelingen zullen **gekwantificeerd en gedifferentieerd worden in functie van de uitdagingen voor de overheidsschuld** van de betrokken Lidstaten (de Commissie stelt voor om die analyse te baseren op de *Debt Sustainability Analysis framework* of DSA). De LSA zullen zowel kwantitatieve richtsnoeren als kwalitatieve aanbevelingen inzake investeringen en energiemaatregelen omvatten. In afwachting van een beslissing over en de inwerkingtreding van het nieuw kader voor economische governance, zullen de landspecifieke aanbevelingen voor 2024 consistent zijn met zowel de hervormingsrichtsnoeren van de Commissie als met de huidige reglementering van het Stabiliteits- en Groeipact.

De Commissie zal in de landspecifieke begrotingsaanbevelingen **het belang van de overheidsinvesteringen** blijven benadrukken. Het veiligstellen van de nationaal gefinancierde hoog kwalitatieve investeringen en het effectief gebruiken van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (*Recovery and Resilience Facility* of RRF) en andere Europese fondsen blijven belangrijke aanbevelingen voor alle Lidstaten, in het bijzonder met het oog op de digitale en groene transitie en andere doelen ter versterking van de veerkracht zodat een duurzame en inclusieve economische groei kan gerealiseerd worden.

In de Lidstaten met hoge tot matige uitdagingen inzake overheidsschuld mogen de budgettaire inspanningen niet op de investeringen wegen, maar dienen investeringen mogelijk gemaakt te worden door de groei van de nationaal gefinancierde lopende uitgaven te beperken tot de potentiële economische groei op middellange termijn.

De landspecifieke aanbevelingen voor 2024 zullen ook aandacht besteden aan de **budgettaire kost van de energiemaatregelen**. De Commissie is van oordeel dat die overheidstussenkomsten in 2024 geleidelijk dienen afgebouwd te worden als de groothandelsprijzen stabiel blijven en de lagere energiekosten in de kleinhandelsprijzen worden weerspiegeld. De aldus geboekte besparingen dienen voor een vermindering van de overheidstekorten te worden aangewend. Indien daarentegen de energieprijzen opnieuw stijgen en de overheidssteun niet volledig kan worden afgebouwd, zijn uitsluitend zeer doelgerichte steunmaatregelen ter bescherming van kwetsbare gezinnen en ondernemingen aangewezen. De overgang van breed toegepaste naar zeer doelgerichte maatregelen zal de budgettaire kost drukken, de energiebesparingen stimuleren en een geleidelijke en duurzame aanpassing van de economie binnen afzienbare tijd mogelijk maken.

Toepassing van de buitensporige tekortprocedure

De Europese Commissie zal aan de Raad van de Europese Unie voorstellen om in het voorjaar van 2024 die buitensporige tekortprocedures (BTP) te openen op basis van de gerealiseerde cijfers voor 2023, in overeenstemming met de bestaande wettelijke bepalingen.

De Lidstaten moeten hiermee rekening houden bij de uitvoering van hun begrotingen voor 2023 en bij de opstelling van hun Stabiliteits- en Convergenceprogramma's voor 2023-2026 dit voorjaar en de ontwerpbegrotingsplannen voor 2024 dit najaar.

De mogelijke gevolgen van de opstarting van een BTP voor een betrokken Lidstaat worden toegelicht in bijlage 4.6.

Aanbevelingen en normatieve aanpassingstrajecten

Uitgangspunten en methodiek voor de bepaling van de normatieve trajecten

De Afdeling heeft in haar aanbevelingen rekening gehouden met de bestaande nationale begrotingsregels en met de budgettaire richtsnoeren van de Europese Commissie voor 2024¹¹ die de leidraad vormen voor de opstelling van de Stabiliteits- en Convergenceprogramma's 2023-2026.

De Afdeling is overeenkomstig de Europese begrotingsregels gehouden om de vooruitzichten van het FPB te gebruiken als uitgangspunt voor de budgettaire trajecten die zij aanbeveelt. De economische vooruitzichten 2023-2028 bij ongewijzigd beleid (in ESR), die door het FPB op 23 februari 2023 werden gepubliceerd en rekening houden met de op 8 februari 2023 beschikbare informatie, vormen de uitvalsbasis voor onderhavig Advies.

De aanpassingstrajecten die door de Afdeling worden aanbevolen, zijn opgesteld in ESR¹².

Het jaar voorafgaand aan de in het Stabiliteitsprogramma bestreken periode is de vertrekbasis voor de trajectbepaling van de Afdeling. Onderhavig Advies kadert in de voorbereiding van het eerstvolgende Stabiliteitsprogramma en heeft dus **het jaar 2023 als uitgangspunt**.

---

¹¹ Document: European Commission (2023), "Fiscal guidance for 2024", COM (2023) 141 final, 08.03.2023, Communication from the Commission to the Council.

¹² Bijgevolg dienden de prognoses van het Monitoringcomité, voor wat de aanrekening van de gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting betreft, eerst omgezet te worden van de voorschottenbenadering naar de ESR-benadering (op inkohieringenbasis).

Omdat de verschillen tussen het scenario FPB en het scenario MoCo ditmaal dermate groot zijn, heeft de Afdeling ervoor geopteerd om de doelstellingen en de methodiek die zij in de bepaling van de normatieve trajecten (die uitgaan van het scenario FPB) heeft weerhouden, tevens toe te passen op het scenario MoCo. **Dit laat toe dat de Regeringen zelf kunnen uitmaken welk van de twee scenario's zij het meest waarschijnlijk vinden en als uitgangspunt willen weerhouden voor de uittekening van het toekomstig begrotingstraject dat in het Stabiliteitsprogramma 2023-2026 zal opgenomen worden.**

De onzekerheid over het startjaar 2023 heeft consequenties zowel voor de bepaling van de vereiste globale structurele verbetering als voor de verdeling daarvan tussen Entiteit I en Entiteit II. Om die reden heeft de Afdeling **de aanbevelingen geformuleerd in termen van vereiste bijkomende structurele inspanningen ten opzichte van ongewijzigd beleid.**

Prioritaire doelstellingen van het begrotingstraject voor het Stabiliteitsprogramma 2023-2026

De Afdeling is van oordeel dat het ten eerste aangewezen is dat het Stabiliteitsprogramma 2023-2026 aan **twee prioritaire doelstellingen** beantwoordt.

De eerste doelstelling is het vorderingentekort van de Gezamenlijke Overheid onder de referentiewaarde van 3,0% bbp brengen vóór het einde van de periode die bestreken wordt in dat Stabiliteitsprogramma. Het vorderingentekort dient dus op een duurzame wijze te worden afgebouwd tot minstens 2,9% bbp uiterlijk in 2026. De al te vaak in het verleden toegepaste backloading¹³ dient stopgezet te worden en zonder verder uitstel, uiterlijk in de begroting 2024, dient een aanvang gemaakt te worden met de vereiste budgettaire sanering, zodat op zeer korte termijn de noodzakelijke ommekeer in het begrotingsbeleid wordt gerealiseerd.

De tweede doelstelling is het waarborgen van een geloofwaardige en continue schuldgraadvermindering, of de schuld op middellange termijn op een prudent niveau houden, conform de regels van het Stabiliteits- en Groeipact, want België zal met een schuldgraad die eind 2023 meer dan 106% bbp¹⁴ zal bedragen, zeker tot de Lidstaten met hoge tot matige uitdagingen inzake de overheidsschuld gerekend worden.

---

¹³ Onder backloading/ frontloading verstaat men respectievelijk het uitstellen/ vervroegen van een deel van de begrotingsinspanning naar het latere/ eerdere/ jaar.

¹⁴ Schuldgraad 2023: prognoses FPB 106,8%, prognoses MoCo 106,4% bbp.

Er werden **drie normatieve trajecten** uitgetekend die de bijkomende structurele inspanning aangeven die in vergelijking met de verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid vereist is om de aanbevolen doelstellingen van de Afdeling te realiseren.

Het eerste en het derde traject vertrekken van het scenario FPB bij ongewijzigd beleid en verschillen van elkaar op het vlak van het ritme van de vereiste bijkomende structurele inspanningen en resulteren bijgevolg in een verschillend ritme van schuldgraadvermindering.

Indien de Regeringen het scenario MoCo waarschijnlijker achten, dan vinden zij in traject twee de inspanningen terug die ten opzichte van de prognoses MoCo bij ongewijzigd beleid vereist zijn om de doelstellingen van de Afdeling te halen. **Eens de keuze gemaakt omtrent het scenario van ongewijzigd beleid dat men als uitgangspunt voor het toekomstig begrotingstraject weerhoudt, dient men echter consequent en coherent binnen éénzelfde scenario te blijven.**

De Afdeling wenst ook te benadrukken dat het niet de bedoeling is om in de toekomst stelselmatig normatieve trajecten te formuleren op basis van andere gegevensbronnen dan de economische vooruitzichten bij ongewijzigd beleid opgesteld door het FPB. De Afdeling is in toepassing van het Europees begrotingskader ertoe gehouden haar aanbevelingen ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma op die vooruitzichten te baseren.

De Afdeling houdt in onderhavig Advies deze lijn aan, maar heeft desalniettemin aandacht voor de prognoses van het MoCo omwille van de grootteorde van de afwijkingen tussen beide prognoses.

De Afdeling acht het ten zeerste aangewezen de nodige behoedzaamheid aan de dag te leggen omdat in de budgettaire richtsnoeren voor 2024, zoals goedgekeurd door de Raad van de Europese Unie, het volgende risico duidelijk wordt aangegeven:

“Als de begrotingsdoelstellingen in de Stabiliteits- en Convergentieprogramma’s in overeenstemming zijn met de criteria in de hervormingsrichtsnoeren van de Commissie, zijnde waarborgen dat de schuldratio op een geloofwaardig en continu neerwaarts gericht pad wordt gebracht of op een prudent voorzichtig niveau blijft op middellange termijn, al naargelang de schuldsituatie in de betrokken Lidstaat, en dat het begrotingstekort op middellange termijn onder de referentiewaarde van 3 % van het bbp ligt:

- *dan zullen de landspecifieke aanbevelingen voor 2024 rekening houden met de door de Lidstaten zelf bepaalde begrotingsdoelstellingen die zij in hun Stabiliteits- en Convergentieprogramma’s hebben opgenomen;*

- *als hieraan niet voldaan is en de Commissie oordeelt dat de begrotingsdoelstellingen in de Stabiliteits- en Convergenceprogramma's niet ambitieus genoeg zijn, zal zij voor 2024 zelf gekwantificeerde doelstellingen bepalen die zowel met de hervormingsrichtsnoeren als met de huidige reglementering van het Stabiliteits- en Groeipact in overeenstemming zijn."*

Gelet op de hiervoor vermelde Europese richtsnoeren voor 2024 met betrekking tot de afbouw van het vorderingentekort en de schuldbeheersing in functie van de uitdagingen inzake overheidsschuld, moeten in feite alle trajecten in onderhavig Advies opgevat worden als minimale trajecten.

De trajecten bieden immers nog geen wezenlijke buffers voor mogelijke toekomstige schokken zoals we die de voorbije jaren hebben gekend (de COVID-19-pandemie, verstoringen van de aanbodketens, de energiecrisis gevolgd door fors stijgende energieprijzen en een hoog oplopende inflatie), of mogelijke tegenvallers door hoger dan verwachte kosten ingevolge toekomstige uitdagingen, zoals onder meer de vergrijzing van de bevolking, de oorlog in Oekraïne, de verdere renteverhogingen ingevolge het restrictief monetair beleid van de ECB en de klimaatveranderingen. Het is dan nog alleen het derde traject dat de schuldgraad in de periode 2024-2026 op het niveau van 2023 stabiliseert.

De Afdeling beveelt aan om backloading ¹⁵ in elk geval te vermijden. Dat geeft naar alle waarschijnlijkheid geen goed signaal, noch naar de financiële markten, noch in het kader van het Europese budgettaire toezicht, inzonderheid de analyse van de houdbaarheid van de schuld.

Indien de Regeringen kiezen om te vertrekken van de vooruitzichten van het MoCo, dan is de Afdeling van mening dat een minimale bijkomende structurele inspanning van 0,7 procentpunt bbp per jaar, te beginnen in 2024, vereist is om het vorderingentekort in 2026 onder de referentiewaarde van 3,0% bbp te brengen (zoals in het tweede traject wordt weergegeven).

Het derde traject dat een stabilisatie van de schuldgraad vanaf het eerste jaar, hetzij vanaf 2024 toelaat, is het minst risicovol in het licht van de beoordeling die de Europese Commissie zal vellen over het respecteren van de Europese richtsnoeren voor het Stabiliteitsprogramma 2023-2026.

De drie trajecten worden hierna kort toegelicht.

---

¹⁵ Onder backloading/ frontloading verstaat men respectievelijk het uitstellen/ vervroegen van een deel van de begrotingsinspanning naar het latere/ eerdere/ jaar.

Normatief traject 1 op basis van de prognoses FPB

In traject 1 is over 2024-2026 gecumuleerd een bijkomende structurele inspanning vereist van 2,8 procentpunt bbp, hetzij gemiddeld 0,9 procentpunt bbp per jaar (inspanning die ter illustratie in 2027-2028 verder wordt aangehouden).

Dit traject resulteert in een vorderingensaldo van -2,9% bbp in 2026 en laat toe de schuldgraad, evenwel na een toename in 2024 en 2025, te stabiliseren in 2026 op 108% bbp.

Tabel 3
Aanbevolen normatief traject voor de Gezamenlijke Overheid,
vertrekkende van de prognoses FPB

GEZAMENLIJKE OVERHEID										
uitgaande van de Economische vooruitzichten 2023-2028 Federaal Planbureau 2/2023										
In % bbp				Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2023					(26 - 23)	(28 - 23)
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	resp. Σ(Δ 26-24)	resp. Σ(Δ 28-24)
Ongewijzigd beleid (02/2023 FPB)										
Vorderingensaldo	(1)	-4,0%	-5,7%	-5,4%	-5,5%	-5,7%	-5,8%	-5,9%	0,0%	-0,2%
Rentelasten	(2)	1,5%	1,7%	1,9%	2,1%	2,3%	2,5%	2,6%	0,5%	0,9%
Primair saldo	(3)	-2,5%	-4,0%	-3,5%	-3,4%	-3,4%	-3,3%	-3,3%	0,5%	0,7%
Structureel saldo (SB)	(4)	-4,2%	-5,2%	-5,1%	-5,2%	-5,5%	-5,6%	-5,9%	-0,2%	-0,7%
	<i>Δ structureel saldo</i>		-1,02%	0,16%	-0,10%	-0,28%	-0,16%	-0,28%	-0,2%	-0,7%
Schuldgraad	(5)	105,0%	106,8%	108,4%	110,8%	113,6%	116,3%	119,1%	6,8%	12,3%
	<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	(6)	-8,4%	-2,7%	-2,2%	-1,2%	-0,9%	-0,8%	-0,7%	
Genormeerd scenario:										
STRUCTURELE VERBETERING	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$			1,1%	0,8%	0,7%	0,8%	0,7%	2,6%	4,0%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	$(\Delta 7.a)$			0,2%	-0,1%	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,2%	-0,7%
<i>waarvan afbouw maatregelen energiecrisis</i>	$(\Delta 7.a1)$			0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,7%
aanbevolen bijkomende structurele inspanning	$(\Delta 7.b)$			0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	2,8%	4,7%
Genormeerd structureel saldo (SB)	(7)	-4,2%	-5,2%	-4,1%	-3,3%	-2,6%	-1,9%	-1,2%	2,6%	4,0%
Cyclische weerslag	(8)	0,0%	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,1%	0,3%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(9)	0,2%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Genormeerd vorderingensaldo	(10) = (7) + (8) + (9)	-4,0%	-5,7%	-4,5%	-3,6%	-2,9%	-2,0%	-1,2%	2,8%	4,5%
Genormeerde rentelasten	(11)	1,5%	1,7%	1,9%	2,1%	2,2%	2,4%	2,4%	0,5%	0,7%
Evolutie rentelasten	$(\Delta 11)$		0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,5%	0,7%
Genormeerd structureel primair saldo	(12) = (7) + (11)	-2,7%	-3,5%	-2,2%	-1,2%	-0,4%	0,5%	1,2%	3,1%	4,7%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$(\Delta 12)$		-0,8%	1,3%	1,0%	0,8%	0,9%	0,7%	3,1%	4,7%
Genormeerd primair saldo	(13) = (10) + (11)	-2,5%	-4,0%	-2,6%	-1,5%	-0,7%	0,3%	1,2%	3,3%	5,2%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,9%	1,9%	2,8%	3,6%	4,5%	2,8%	4,5%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	$(\Delta 14)$		0,0%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	2,8%	4,5%
Schuldgraad	(15)	105,0%	106,8%	107,5%	108,1%	108,0%	107,2%	105,6%	1,2%	-1,2%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(16) = $(\Delta 15)$		1,8%	0,7%	0,6%	0,0%	-0,8%	-1,7%	1,2%	-1,2%
Endogene evolutie	(15.a)		1,3%	0,3%	0,3%	-0,3%	-1,1%	-1,9%	0,3%	-2,8%
Primair saldo	(15.a1)		4,0%	2,6%	1,5%	0,7%	-0,3%	-1,2%	4,8%	3,2%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)		-2,7%	-2,2%	-1,2%	-1,0%	-0,8%	-0,7%	-4,4%	-6,0%
Exogene evolutie	(15.b)		0,6%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,9%	1,5%

Bron: Berekening door de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid, HRF, op basis van de Economische Vooruitzichten 2023-2028 van het FPB (2/2023).

Normatief traject 2 op basis van de prognoses MoCo

In traject 2 is over 2024-2026 gecumuleerd een bijkomende structurele inspanning vereist van 2,1 procentpunt bbp, hetzij gemiddeld 0,7 procentpunt bbp per jaar (inspanning die ter illustratie in 2027-2028 verder wordt aangehouden).

Dit traject¹⁶ resulteert in een vorderingensaldo van -2,9% bbp in 2026 en laat toe de schuldgraad, na een toename in 2025, zo goed als te stabiliseren in 2026 op 107% bbp.

Tabel 4
Aanbevolen normatief traject voor de Gezamenlijke Overheid,
vertrekkende van de prognoses MoCo

GEZAMENLIJKE OVERHEID										
uitgaande van de nota Monitoringcomité 2023-2028 (23.03.2023)										
In % bbp				Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2023					(26 - 23)	(28 - 23)
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	resp. Σ(Δ 26-24)	resp. Σ(Δ 28-24)
Ongewijzigd beleid (03/2023 MoCo)										
Vorderingensaldo	(1)	-4,1%	-4,8%	-4,6%	-4,7%	-5,0%	-5,2%	-5,4%	-0,2%	-0,7%
Rentelasten	(2)	1,5%	1,8%	2,0%	2,2%	2,4%	2,6%	2,9%	0,6%	1,1%
Primair saldo	(3)	-2,6%	-3,0%	-2,6%	-2,5%	-2,6%	-2,6%	-2,5%	0,4%	0,4%
Structureel saldo (SB)	(4)	-4,2%	-4,3%	-4,2%	-4,3%	-4,7%	-5,0%	-5,4%	-0,4%	-1,1%
	<i>Δ structureel saldo</i>		-0,04%	0,08%	-0,15%	-0,37%	-0,31%	-0,39%	-0,4%	-1,1%
Schuldgraad	(5)	105,2%	106,4%	107,2%	109,0%	111,2%	113,5%	115,9%	4,8%	9,5%
	<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	(6)	-8,4%	-2,7%	-2,1%	-1,1%	-0,8%	-0,6%	-0,4%	
Genormeerd scenario:										
STRUCTURELE VERBETERING	<i>(Δ7) = (Δ7.a) + (Δ7.b)</i>			0,8%	0,5%	0,3%	0,4%	0,3%	1,6%	2,3%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	<i>(Δ7.a)</i>			0,1%	-0,2%	-0,4%	-0,3%	-0,4%	-0,4%	-1,1%
<i>waarvan afbouw maatregelen energiecrisis</i>	<i>(Δ7.a1)</i>			0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,7%
aanbevolen bijkomende structurele inspanning	<i>(Δ7.b)</i>			0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	2,1%	3,4%
Genormeerd structureel saldo (SB)	(7)	-4,2%	-4,3%	-3,5%	-3,0%	-2,6%	-2,3%	-2,0%	1,6%	2,3%
Overgangscorrecties	(8)	0,2%	-0,5%	-0,4%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,2%	0,5%
Genormeerd vorderingensaldo	(10) = (7) + (8) + (9)	-4,1%	-4,8%	-3,9%	-3,3%	-2,9%	-2,4%	-2,0%	1,9%	2,8%
Genormeerde rentelasten	(11)	1,5%	1,8%	2,0%	2,2%	2,4%	2,5%	2,7%	0,6%	0,9%
Evolutie rentelasten	(Δ11)	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,6%	0,9%
Genormeerd structureel primair saldo	(12) = (7) + (11)	-2,8%	-2,5%	-1,5%	-0,8%	-0,3%	0,3%	0,7%	2,2%	3,2%
Structurele primaire verbetering	(Δ12)		0,2%	1,0%	0,7%	0,5%	0,6%	0,5%	2,2%	3,2%
Genormeerd primair saldo	(13) = (10) + (11)	-2,6%	-3,0%	-1,9%	-1,1%	-0,5%	0,1%	0,7%	2,4%	3,7%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,7%	1,4%	2,0%	2,7%	3,3%	2,0%	3,3%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ14)			0,7%	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%	2,0%	3,3%
Schuldgraad	(15)	105,2%	106,4%	106,5%	107,0%	107,2%	106,8%	106,0%	0,8%	-0,4%
Jaarijks verschil, waarvan:	(16) = (Δ 15)		1,2%	0,1%	0,5%	0,1%	-0,3%	-0,8%	0,8%	-0,4%
Endogene evolutie	(15.a)		0,3%	-0,3%	0,0%	-0,3%	-0,7%	-1,2%	-0,5%	-2,5%
Primair saldo	(15.a1)		3,0%	1,9%	1,1%	0,5%	-0,1%	-0,7%	3,5%	2,7%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)		-2,7%	-2,2%	-1,1%	-0,8%	-0,6%	-0,5%	-4,1%	-5,1%
Exogene evolutie	(15.b)		0,9%	0,4%	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	1,3%	2,1%

Bron: Berekeningen door de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid, HRF, op basis van de Nota van het Monitoringcomité (versie 23/3/2023).

¹⁶ Trajectberekening met inachtneming van: 1/ voor prognoses bij ongewijzigd beleid: NFS en schuldgraad versie 23.03.2023, rentelasten en primair saldo herrekend a.h.v. impliciete rentevoet nota MoCo 16.03.2023, 2/ overgangscorrecties (Gezamenlijke Overheid: cyclische component en one offs) o.b.v. nota MoCo 16.03.2023.

Gelet op de grote algemene economische onzekerheid voor de korte en middellange termijn, die nog wordt versterkt door 1/ de onzekerheid over de budgettaire uitgangspositie 2023 (m.a.w. zal het nominaal en structureel saldo effectief zoveel gunstiger uitvallen dan aanvankelijk verwacht of niet), 2/ de onzekerheid over het verdere verloop van de budgettaire toestand en 3/ de handhaving van de schuldgraad op een zeer hoog peil en het uitblijven van een wezenlijke schuldafbouw over de horizon van het Stabiliteitsprogramma, is de Afdeling van oordeel dat:

- **het normatief traject 1 de *minimale begrotingsinspanningen* reflecteert die noodzakelijk zijn om een verdere ontsporing van de overheidsfinanciën te vermijden, indien de prognoses van het FPB als uitgangspunt worden weerhouden;**
- **het normatief traject 2 de *minimale begrotingsinspanningen* reflecteert die noodzakelijk zijn om een verdere ontsporing van de overheidsfinanciën te vermijden, indien de prognoses van het MoCo als uitgangspunt worden weerhouden;**
- **desalniettemin zijn traject 1 en traject 2, van de drie trajecten, niet het minst risicovol in het licht van de beoordeling die de Europese Commissie zal vellen over het respecteren van de Europese richtsnoeren voor het Stabiliteitsprogramma 2023-2026.**
- **rekening houdend met het optimistische maar nog steeds onzekere vertrekpunt 2023, is de Afdeling van mening dat elke vorm van backloading bij de keuze van het traject 2 uitgesloten is en dat een minimaal vereiste bijkomende structurele inspanning van 0,7 procentpunt bbp dient behaald te worden, zeker in het eerste jaar van het Stabiliteitsprogramma, dus in 2024.**

Normatief traject 3 op basis van de prognoses FPB dat schuldgraadstabilisatie mogelijk maakt

In **traject 3** wordt een zekere **frontloading**¹⁷ vooropgesteld zodat een **schuldgraadstabilisatie op het niveau van 2023** mogelijk wordt.

---

¹⁷ Onder frontloading/ backloading verstaat men respectievelijk het vervroegen / uitstellen van een deel van de begrotingsinspanning naar het eerdere/ latere jaar.

Over 2024-2026 gecumuleerd is een bijkomende structurele inspanning vereist van 2,8 procentpunt bbp. Maar in tegenstelling tot de andere trajecten wordt de gecumuleerde bijkomende structurele inspanning niet gelijkmatig gespreid over de periode 2024-2026. **Het zwaartepunt van de inspanning ligt in 2024 en neemt af in 2025-2026, zodat de schuldratio op het niveau van 2023 wordt gestabiliseerd over de drie volgende jaren.**

Dit traject resulteert in een **vorderingensaldo van -2,9% bbp in 2026** en laat toe de **schuldgraad over de horizon van het Stabiliteitsprogramma te stabiliseren op het niveau van 2023, zijnde 106,8% bbp.**

Omwille van de stabilisatie van de schuldgraad vanaf het eerste jaar, hetzij vanaf 2024, is het traject 3 het minst risicovol in het licht van de beoordeling die de Europese Commissie zal vellen over het respecteren van de Europese richtsnoeren voor het Stabiliteitsprogramma 2023-2026.

Tabel 5
Traject voor de Gezamenlijke Overheid, dat schuldgraadstabilisatie mogelijk maakt, vertrekkende van de prognoses FPB

GEZAMENLIJKE OVERHEID - Traject schuldgraadstabilisatie										
uitgaande van de Economische vooruitzichten 2023-2028 Federaal Planbureau 2/2023										
In % bbp				Horizon					(26 - 23)	(28 - 23)
		2022	2023	Stabiliteitsprogramma 4/2023			2027	2028	resp. $\Sigma(\Delta 26-24)$	resp. $\Sigma(\Delta 28-24)$
Ongewijzigd beleid (02/2023 FPB)										
Vorderingensaldo	(1)	-4,0%	-5,7%	-5,4%	-5,5%	-5,7%	-5,8%	-5,9%	0,0%	-0,2%
Rentelasten	(2)	1,5%	1,7%	1,9%	2,1%	2,3%	2,5%	2,6%	0,5%	0,9%
Primair saldo	(3)	-2,5%	-4,0%	-3,5%	-3,4%	-3,4%	-3,3%	-3,3%	0,5%	0,7%
Structureel saldo (SB)	(4)	-4,2%	-5,2%	-5,1%	-5,2%	-5,5%	-5,6%	-5,9%	-0,2%	-0,7%
<i>Δ structureel saldo</i>				0,16%	-0,10%	-0,28%	-0,16%	-0,28%	-0,2%	-0,7%
Schuldratio	(5)	105,0%	106,8%	108,4%	110,8%	113,6%	116,3%	119,1%	6,8%	12,3%
<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp groei)</i>	(6)	-8,4%	-2,7%	-2,2%	-1,2%	-0,9%	-0,8%	-0,7%		
Ambitueuzer genormeerd scenario:										
STRUCTURELE VERBETERING	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$			1,8%	0,7%	0,1%	0,6%	0,6%	2,6%	3,8%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	$(\Delta 7.a)$			0,2%	-0,1%	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,2%	-0,7%
<i>waarvan afbouw maatregelen energiecrisis</i>	$(\Delta 7.a1)$			0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,7%
aanbevolen bijkomende structurele inspanning	$(\Delta 7.b)$			1,6%	0,9%	0,4%	0,8%	0,9%	2,8%	4,5%
Genormeerd structureel saldo (SB)	(7)	-4,2%	-5,2%	-3,5%	-2,7%	-2,6%	-2,0%	-1,4%	2,6%	3,8%
Cyclische weerslag	(8)	0,0%	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,1%	0,3%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(9)	0,2%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Genormeerd vorderingensaldo	$(10) = (7) + (8) + (9)$	-4,0%	-5,7%	-3,8%	-3,0%	-2,9%	-2,2%	-1,4%	2,8%	4,3%
Genormeerde rentelasten	(11)	1,5%	1,7%	1,9%	2,1%	2,2%	2,3%	2,4%	0,5%	0,7%
Evolutie rentelasten	$(\Delta 11)$		0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,5%	0,7%
Genormeerd structureel primair saldo	$(12) = (7) + (11)$	-2,7%	-3,5%	-1,5%	-0,6%	-0,4%	0,3%	1,0%	3,1%	4,5%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$(\Delta 12)$		-0,8%	2,0%	0,9%	0,2%	0,7%	0,7%	3,1%	4,5%
Genormeerd primair saldo	$(13) = (10) + (11)$	-2,5%	-4,0%	-1,9%	-0,9%	-0,7%	0,1%	1,0%	3,3%	4,9%
Gecumuleerde primaire inspanning	$(14) = (13) - (3)$	0,0%	0,0%	1,6%	2,4%	2,8%	3,5%	4,3%	2,8%	4,3%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	$(\Delta 14)$		0,0%	1,6%	0,8%	0,3%	0,7%	0,8%	2,8%	4,3%
Schuldgraad	(15)	105,0%	106,8%	106,8%	106,8%	106,8%	106,2%	104,8%	0,0%	-2,0%
Jaarlijks verschil, waarvan:	$(16) = (\Delta 15)$		1,8%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,6%	-1,4%	0,0%	-2,0%
Endogene evolutie	$(15.a)$		1,3%	-0,4%	-0,3%	-0,3%	-1,0%	-1,7%	-0,9%	-3,6%
Primair saldo	$(15.a1)$		4,0%	1,9%	0,9%	0,7%	-0,1%	-1,0%	3,5%	2,4%
Impact (impliciete rente - groei)	$(15.a2)$		-2,7%	-2,2%	-1,2%	-1,0%	-0,8%	-0,7%	-4,4%	-6,0%
Exogene evolutie	$(15.b)$		0,6%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,9%	1,5%

Bron: Berekeningen door de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid, HRF, op basis van de Economische Vooruitzichten 2023-2028 van het FPB (2/2023).

Methodiek van de verdeling van de aanbevolen begrotingstrajecten voor de Gezamenlijke Overheid voor de diverse overheidsgelidingen

Voor de verdeling van de aanbevolen begrotingstrajecten voor de Gezamenlijke Overheid tussen de diverse overheidsgelidingen hanteerde de Afdeling de voorbije jaren het bij ongewijzigd beleid verwachte structurele saldo van het jaar voorafgaand aan de start van het normatief traject (SB_{t-1}) als referentie-indicator. Dat structureel saldo SB_{t-1} weerspiegelt de budgettaire impact van de gemaakte beleidskeuzes van de betrokken overheden en hun (verwachte) budgettaire uitgangspositie. De verdeling van het voor de Gezamenlijke Overheid aanbevolen traject over de verschillende entiteiten en overheden gebeurde volgens hun respectievelijk aandeel in het structureel saldo SB_{t-1} dat op het niveau van de Gezamenlijke Overheid wordt verwacht op basis van de februari-vooruitzichten van het FPB:

$$(SB_{t-1} \text{ deelsector} \times / SB_{t-1} \text{ GO})$$

Die werkwijze wordt in onderstaand advies behouden om de volgende redenen. De bestaande Europese reglementering vervat in het Stabiliteits- en Groeipact is nog steeds van toepassing, in afwachting van een definitieve beslissing over de hervorming van het EU-kader voor economische governance, waar het begrotingskader deel van uitmaakt. Voormeld Samenwerkingsakkoord van december 2013, dat uitvoering geeft aan het bestaande Europese begrotingskader, is eveneens nog steeds van toepassing.

Aanbevolen begrotingstrajecten voor de deelsectoren van de overheid – verdeling van de aanbevolen bijkomende structurele verbetering over Entiteit I, Entiteit II, het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden

Tabel 6
Aandeel van de deelsectoren in het SB₂₀₂₃ bij ongewijzigd beleid van de Gezamenlijke Overheid

SB ₂₀₂₃ bij ongewijzigd beleid % bbp (tenzij anders vermeld)	Entiteit I	Entiteit II	w.o.		GO	w.o. onverdeelde (**)
			G&G	LO		
1 Prognoses FPB (feb. 2023)						
SB ₂₀₂₃	-4,09%	-1,15%	-1,06%	-0,09%	-5,24%	
% aandeel in GO	77,97%	22,03%	20,30%	1,74%	100,00%	n.v.t.
2 Prognoses MoCo (23.03.2023) (*)						
SB ₂₀₂₃	-2,70%	-1,55%	-1,46%	-0,09%	-4,28%	-0,03%
% aandeel in GO	63,12%	36,28%	34,16%	2,13%	100,00%	0,60%
(2-1) Verschil (MoCo - FPB)						
SB ₂₀₂₃	1,38%	-0,40%	-0,40%	0,00%	0,96%	-0,03%
% aandeel in GO	-14,85%	14,25%	13,86%	0,39%	0,00%	n.v.t.

(*) Omgezet van voorschottenbenadering naar ESR.

(**) Onverdeelde correcties Gezamenlijke Overheid: buiten beschouwing gelaten in de normatieve begrotingstrajecten op basis van de prognoses MoCo.

Bron: Berekeningen HRF-FIN op basis van de Economische Vooruitzichten 2023-2028 van het FPB (02/2023) en de Nota van het Monitoringcomité (versie 23/03/2023).

De toepassing van deze verdeelsleutel resulteert in de volgende normatieve aanpassingstrajecten (voor Entiteit I, Entiteit II, het geheel van Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale overheden), die de trajecten 1 tot 3 op het niveau van de Gezamenlijke Overheid als referentiebasis hebben.

De Afdeling raadt de betrokken entiteiten en overheden aan om mogelijke marges niet aan te wenden in het geval de schuldgraad niet stabiliseert of daalt in de genormeerde aanpassingstrajecten.

De schuldgraad van de Lokale Overheden neemt af in de drie aanpassingstrajecten maar de Afdeling acht het raadzaam om eventuele marges toch niet te benutten, omdat dit een geringe maar extra bijdrage kan betekenen tot de forse inspanningen die vereist zijn om de schuldgraad van de Gezamenlijke Overheid te stabiliseren of minstens de toename ervan af te remmen.

Tabel 7
Aanbevolen normatief traject voor Entiteit I, Entiteit II, G&G en LO,
vertrekkende van de prognoses FPB

Traject 1 - Entiteit I, Entiteit II, G&G en LO uitgaande van de Economische vooruitzichten 2023-2028 Federaal Planbureau 2/2023									
In % bbp			Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2023					(26 - 23) resp.	(28 - 23) resp.
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Σ(Δ 26-24)	Σ(Δ 28-24)
Entiteit I:									
<i>vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)</i>									
genormeerd vorderingensaldo	-2,9%	-4,4%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	2,7%	4,5%
genormeerde schuldgraad	83,5%	84,7%	85,0%	85,1%	84,8%	83,9%	82,3%	0,0%	-2,4%
Entiteit II:									
<i>vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)</i>									
genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,3%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%
genormeerde schuldgraad	21,4%	22,1%	22,5%	23,0%	23,3%	23,4%	23,2%	1,2%	1,2%
G&G:									
<i>vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)</i>									
genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,2%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,3%
genormeerde schuldgraad	17,3%	18,0%	18,5%	19,0%	19,4%	19,6%	19,5%	1,4%	1,5%
LO:									
<i>vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)</i>									
genormeerd vorderingensaldo	0,0%	-0,1%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
genormeerde schuldgraad	4,1%	4,1%	4,0%	4,0%	3,9%	3,8%	3,7%	-0,2%	-0,4%
GO:									
<i>vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)</i>									
genormeerd vorderingensaldo	-4,0%	-5,7%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	2,8%	4,7%
genormeerde schuldgraad	105,0%	106,8%	107,5%	108,1%	108,0%	107,2%	105,6%	1,2%	-1,2%

Bron: Berekeningen HRF-FIN op basis van de Economische Vooruitzichten 2023-2028 van het FPB (02/2023).

Tabel 8
Aanbevolen normatief traject voor Entiteit I, Entiteit II, G&G en LO,
vertrekkende van de prognoses MoCo

Traject 2 - Entiteit I, Entiteit II, G&G en LO									
uitgaande van de nota Monitoringcomité 2023-2028 (23.03.2023)									
In % bbp			Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2023					(26 - 23)	(28 - 23)
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	resp. Σ(Δ 26-24)	resp. Σ(Δ 28-24)
Entiteit I:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (MoCo)			0,9%	0,6%	0,7%	0,7%	0,7%	2,3%	3,7%
genormeerd vorderingensaldo	-2,9%	-3,4%	-2,5%	-2,1%	-1,8%	-1,5%	-1,2%	1,6%	2,2%
genormeerde schuldgraad	83,8%	84,3%	83,6%	83,0%	82,3%	81,5%	80,3%	-2,0%	-4,0%
Entiteit II:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (MoCo)			-0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,2%	-0,2%
genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,3%	-1,3%	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	0,3%	0,6%
genormeerde schuldgraad	21,4%	22,1%	22,9%	23,7%	24,4%	24,9%	25,1%	2,3%	3,0%
G&G:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (MoCo)			-0,4%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,2%	-0,2%
genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,2%	-1,3%	-1,1%	-1,0%	-0,8%	-0,7%	0,2%	0,5%
genormeerde schuldgraad	17,3%	18,0%	18,9%	19,8%	20,5%	21,0%	21,3%	2,5%	3,3%
LO:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (MoCo)			0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
genormeerd vorderingensaldo	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,1%
genormeerde schuldgraad	4,1%	4,1%	4,0%	4,0%	3,9%	3,9%	3,8%	-0,2%	-0,3%
GO:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (MoCo)			0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	2,1%	3,4%
genormeerd vorderingensaldo	-4,1%	-4,8%	-3,9%	-3,3%	-2,9%	-2,4%	-2,0%	1,9%	2,8%
genormeerde schuldgraad	105,2%	106,4%	106,5%	107,0%	107,2%	106,8%	106,0%	0,8%	-0,4%

Bron: Berekeningen HRF-FIN op basis van de Nota van het Monitoringcomité (versie 23/03/2023).

Tabel 9
Normatief traject voor Entiteit I, Entiteit II, G&G en LO, dat schuldgraadstabilisatie
toelaat op het niveau van de Gezamenlijke Overheid

Traject 3 - Entiteit I, Entiteit II, G&G en LO - traject dat schuldgraadstabilisatie toelaat op het niveau van de Gezamenlijke Overheid									
uitgaande van de Economische vooruitzichten 2023-2028 Federaal Planbureau 2/2023									
In % bbp			Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2023					(26 - 23)	(28 - 23)
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	resp. Σ(Δ 26-24)	resp. Σ(Δ 28-24)
Entiteit I:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)	0,0%	0,0%	1,3%	0,8%	0,5%	0,8%	0,9%	2,7%	4,3%
genormeerd vorderingensaldo	-2,9%	-4,4%	-3,0%	-2,4%	-2,2%	-1,7%	-1,1%	2,2%	3,3%
genormeerde schuldgraad	83,5%	84,7%	84,4%	84,1%	83,8%	83,0%	81,7%	-0,9%	-3,0%
Entiteit II:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%
genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,3%	-0,8%	-0,7%	-0,6%	-0,5%	-0,3%	0,7%	1,0%
genormeerde schuldgraad	21,4%	22,1%	22,4%	22,7%	23,0%	23,1%	23,1%	0,9%	1,0%
G&G:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%
genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,2%	-0,7%	-0,6%	-0,6%	-0,4%	-0,3%	0,6%	0,9%
genormeerde schuldgraad	17,3%	18,0%	18,4%	18,8%	19,1%	19,3%	19,3%	1,1%	1,3%
LO:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)	0,0%	0,0%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
genormeerd vorderingensaldo	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
genormeerde schuldgraad	4,1%	4,1%	4,0%	3,9%	3,9%	3,8%	3,7%	-0,2%	-0,4%
GO:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)	0,0%	0,0%	1,6%	0,9%	0,4%	0,8%	0,9%	2,8%	4,5%
genormeerd vorderingensaldo	-4,0%	-5,7%	-3,8%	-3,0%	-2,9%	-2,2%	-1,4%	2,8%	4,3%
genormeerde schuldgraad	105,0%	106,8%	106,8%	106,8%	106,8%	106,2%	104,8%	0,0%	-2,0%

Bron: Berekeningen HRF-FIN op basis van de Economische Vooruitzichten 2023-2028 van het FPB (02/2023).

Verdere opsplitsing van de aanbevolen bijkomende structurele inspanning tussen de individuele deelstaten ¹⁸

Voor de vaststelling van de aanbevolen begrotingstrajecten van de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wordt dezelfde methodiek toegepast als voor de deelsectoren van de Gezamenlijke Overheid. De verdeelsleutel wordt afgeleid op basis van het aandeel van hun respectievelijk structureel saldo bij ongewijzigd beleid in het overeenstemmend structureel saldo van de Gezamenlijke Overheid en dit voor het jaar voorafgaand aan de start van het aanpassingstraject, dus 2023. Hierbij werd uitgegaan van de prognoses van het FPB bij ongewijzigd beleid (dus traject 1 en traject 3). Het was niet meer mogelijk om voor de individuele deelstaten ook het traject 2 (uitgaande van de prognoses MoCo) uit te werken omwille van het ontbreken van detailgegevens over de correcties die toelaten om de vorderingensaldi om te zetten in structurele saldi.

Tabel 10

Aandeel van de individuele deelstaten in het SB2023 van de Gezamenlijke Overheid

SB₂₀₂₃ bij ongewijzigd beleid <i>% bbp (tenzij anders vermeld)</i>	VG	FG	WG	BHG	DG, GGC, FGC & VGC <i>(per saldo)</i>	TOTAAL G&G
Prognoses FPB (feb. 2023)						
SB ₂₀₂₃	-0,37%	-0,11%	-0,34%	-0,20%	-0,04%	-1,06%
% aandeel in GO	7,04%	2,09%	6,51%	3,80%	0,85%	20,30%
% aandeel in G&G	34,70%	10,28%	32,10%	18,73%	4,20%	100,00%

Bron: Berekeningen HRF-FIN.

De toepassing van deze verdeelsleutel resulteert in de volgende normatieve aanpassingstrajecten (voor de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest), die de trajecten 1 en 3 op het niveau van de gezamenlijke overheid als referentiebasis hebben.

De Afdeling raadt de betrokken deelstaten aan om mogelijke marges niet aan te wenden wanneer de schuldgraad niet stabiliseert of daalt in de genormeerde aanpassingstrajecten.

¹⁸ Door het ontbreken van afzonderlijke gegevens voor de Duitstalige Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in de door het Federaal Planbureau aangeleverde gegevens, is het voor de Afdeling niet mogelijk om ook voor deze entiteiten afzonderlijke aanpassingstrajecten te adviseren. Deze vier entiteiten zijn gegroepeerd onder de rubriek "Andere deelgebieden en interregionale eenheden" zonder verdere opdeling.

Tabel 11
Aanbevolen normatief traject voor de individuele deelstaten,
vertrekkende van de prognoses FPB

Traject 1 - Individuele deelstaten									
uitgaande van de Economische vooruitzichten 2023-2028 Federaal Planbureau 2/2023									
In % bbp			Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2023					(26 - 23)	(28 - 23)
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	resp. Σ(Δ 26-24)	resp. Σ(Δ 28-24)
Vlaamse Gemeenschap:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			-0,08%	0,04%	-0,08%	0,00%	0,02%	-0,12%	-0,10%
genormeerd vorderingensaldo	-0,37%	-0,41%	-0,30%	-0,27%	-0,22%	-0,15%	-0,09%	0,19%	0,33%
genormeerde schuldgraad	5,86%	6,27%	6,55%	6,84%	7,08%	7,24%	7,27%	0,81%	1,00%
Franse Gemeenschap:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,08%	0,03%	0,02%	0,00%	0,01%	0,13%	0,14%
genormeerd vorderingensaldo	-0,17%	-0,12%	-0,10%	-0,08%	-0,07%	-0,05%	-0,03%	0,06%	0,10%
genormeerde schuldgraad	2,18%	2,22%	2,22%	2,24%	2,24%	2,22%	2,18%	0,02%	-0,04%
Waaals Gewest:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,03%	0,03%	0,03%	0,01%	0,00%	0,09%	0,09%
genormeerd vorderingensaldo	-0,40%	-0,39%	-0,28%	-0,23%	-0,18%	-0,13%	-0,08%	0,21%	0,31%
genormeerde schuldgraad	6,46%	6,53%	6,63%	6,72%	6,78%	6,77%	6,72%	0,24%	0,19%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,02%	0,03%	0,02%	0,03%	0,02%	0,07%	0,12%
genormeerd vorderingensaldo	-0,22%	-0,20%	-0,16%	-0,13%	-0,10%	-0,07%	-0,05%	0,10%	0,16%
genormeerde schuldgraad	1,80%	1,98%	2,11%	2,22%	2,30%	2,35%	2,37%	0,32%	0,39%
G&G (*)									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,04%	0,13%	0,00%	0,04%	0,06%	0,17%	0,27%
genormeerd vorderingensaldo	-1,18%	-1,17%	-0,87%	-0,73%	-0,60%	-0,42%	-0,25%	0,58%	0,93%
genormeerde schuldgraad	17,27%	17,99%	18,51%	19,02%	19,39%	19,56%	19,50%	1,40%	1,52%

(*) Met inbegrip van de DG, GGG, FGC, VGC & onverdeelde waarvoor geen afzonderlijke aanpassingstrajecten kunnen opgesteld worden bij gebrek aan gedetailleerde gegevens.

Bron: Berekeningen HRF-FIN op basis van de Economische Vooruitzichten 2023-2028 van het FPB (02/2023).

Tabel 12
Normatief traject voor de individuele deelstaten, dat schuldgraadstabilisatie toelaat
op het niveau van de Gezamenlijke Overheid

Traject 3 - Individuele deelstaten - traject dat schuldgraadstabilisatie toelaat op het niveau van de Gezamenlijke Overheid									
uitgaande van de Economische vooruitzichten 2023-2028 Federaal Planbureau 2/2023									
In % bbp			Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2023					(26 - 23)	(28 - 23)
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	resp. Σ(Δ 26-24)	resp. Σ(Δ 28-24)
Vlaamse Gemeenschap:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			-0,03%	0,03%	-0,12%	-0,01%	0,01%	-0,12%	-0,11%
genormeerd vorderingensaldo	-0,37%	-0,41%	-0,25%	-0,23%	-0,22%	-0,16%	-0,10%	0,20%	0,31%
genormeerde schuldgraad	5,86%	6,27%	6,51%	6,76%	6,99%	7,16%	7,22%	0,72%	0,94%
Franse Gemeenschap:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,10%	0,03%	0,01%	-0,01%	0,01%	0,13%	0,14%
genormeerd vorderingensaldo	-0,17%	-0,12%	-0,08%	-0,07%	-0,07%	-0,05%	-0,03%	0,06%	0,09%
genormeerde schuldgraad	2,18%	2,22%	2,21%	2,21%	2,21%	2,20%	2,16%	0,00%	-0,06%
Waaals Gewest:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,07%	0,02%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	0,09%	0,08%
genormeerd vorderingensaldo	-0,40%	-0,39%	-0,23%	-0,19%	-0,18%	-0,14%	-0,09%	0,21%	0,30%
genormeerde schuldgraad	6,46%	6,53%	6,59%	6,64%	6,70%	6,71%	6,67%	0,16%	0,13%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest:									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,05%	0,02%	0,00%	0,02%	0,02%	0,07%	0,11%
genormeerd vorderingensaldo	-0,22%	-0,20%	-0,13%	-0,11%	-0,10%	-0,08%	-0,05%	0,10%	0,15%
genormeerde schuldgraad	1,80%	1,98%	2,08%	2,17%	2,26%	2,31%	2,34%	0,27%	0,35%
G&G (*)									
vereiste bijkomende structurele inspanning t.o.v. ongewijzigd beleid (FPB)			0,18%	0,11%	-0,11%	0,00%	0,05%	0,17%	0,22%
genormeerd vorderingensaldo	-1,18%	-1,17%	-0,73%	-0,61%	-0,59%	-0,45%	-0,29%	0,58%	0,89%
genormeerde schuldgraad	17,27%	17,99%	18,37%	18,76%	19,13%	19,35%	19,34%	1,15%	1,35%

(*) Met inbegrip van de DG, GGG, FGC, VGC & onverdeelde waarvoor geen afzonderlijke aanpassingstrajecten kunnen opgesteld worden bij gebrek aan gedetailleerde gegevens.

Bron: Berekeningen HRF-FIN op basis van de Economische Vooruitzichten 2023-2028 van het FPB (02/2023).